

RYAN HOLIDAY

EGO
JE
NEPRIJATELJ

S engleskoga preveo
Juraj Gerovac

KONCEPT
IZDAVAŠTVO

“Nemojte misliti da onaj koji vas želi utješiti živi neopterećeno među jednostavnim i tihim riječima koje vam nekad čine dobro. Njegov je život jednako težak i tužan te ostaje daleko iza vašeg. Kada ne bi bilo tako, ne bi mogao naći te riječi.”

RAINER MARIA RILKE

SADRŽAJ

Bolan prolog.....	ix
UVOD.....	1

PRVI DIO – TEŽNJA

PRIČA, PRIČA, PRIČA	20
BITI ILI ČINITI?	26
POSTANITE UČENIK	32
NE BUDITE STRASTVENI	39
SLIJEDITE STRATEGIJU PLATNA	45
OBUZDAJTE SE	52
IZIĐITE IZ SVOJE GLAVE	58
OPASNOST RANOG PONOSA	64
RAD, RAD I SAMO RAD	69
SVEMU ŠTO SLIJEDI, EGO JE NEPRIJATELJ... ..	73

DRUGI DIO – USPJEH

ZAUVIJEK OSTANITE UČENIK	88
NEMOJTE SI PRIČATI PRIČU	93
ŠTO VAM JE VAŽNO?	99
POVLAŠTENOST, KONTROLA I PARANOJA	104

UPRAVLJANJE SOBOM	109
ČUVAJTE SE BOLESTI JA PA JA	114
MEDITIRAJTE O GOLEMOSTI	119
ODRŽITE SVOJU TREZVENOST	124
ONOME ŠTO ČESTO SLIJEDI, EGO JE NEPRIJATELJ... ..	129

TREĆI DIO – NEUSPJEH

ŽIVO ILI MRTVO VRIJEME?	146
TRUD JE DOVOLJAN	151
TRENTUĆI KLUBA BORACA	157
POVUCITE GRANICU	162
VODITE SVOJ REZULTAT	168
UVIJEK VOLITE	172
SVEMU ŠTO SLIJEDI, EGO JE NEPRIJATELJ... ..	179

EPILOG	181
--------------	-----

Što biste sljedeće trebali čitati?	187
--	-----

<i>Odabrana bibliografija</i>	189
-------------------------------------	-----

Zahvale	193
---------------	-----

BOLAN PROLOG

Ovo nije knjiga o meni. Ali budući da je ovo knjiga o egu, moram se suočiti s određenim pitanjem jer bih u suprotnom bio licemjer.

Tko sam ja da pišem ovu knjigu?

Moja priča nije pretjerano važna za lekcije koje slijede, ali želim vam je na početku ukratko ispričati kako bih vam pružio kontekst. Iskusio sam ego na svakom stupnju svoga kratkog dosadašnjeg života: Težnju. Uspjeh. Neuspjeh. Pa sve ispočetka, više puta.

Kada sam imao devetnaest godina, osjećajući nevjerovatne prilike koje će mi promijeniti život, ispisao sam se s fakulteta. Mentori su se borili za moju pozornost, pripremali me za nasljednika. Smatrali su da ću napredovati, bio sam *faca*. Uspjeh je brzo stigao.

Nakon što sam postao najmlađi direktor u agenciji za upravljanje talentima s Beverly Hillsa, radio sam s više poznatih *rock*-sastava. Bio sam savjetnik za knjige koje su prodane u milijunima primjeraka i pokrenule nove književne žanrove. Kada sam navršio dvadeset jednu godinu, postao sam strateg American Apparela, jednog od najpopularnijih modnih brendova toga vremena. Ubrzo sam postao direktor marketinga.

Do dvadeset pete godine objavio sam svoju prvu knjigu — koja je bila trenutačan i kontroverzan bestseller — s mojim

licem istaknutim na koricama. Studio je otkupio prava za televizijsku seriju o mom životu. Tijekom sljedećih nekoliko godina stekao sam brojne značajke uspjeha — utjecaj, platformu, novine, resurse, novac, čak i malo zloglasnosti. Kasnije sam, rabeći sve što sam stekao, izgradio uspješnu tvrtku u kojoj sam radio s poznatim i imućnim klijentima te sam radio posao zbog kojega sam bio pozivan na brojne konferencije i važne događaje kao govornik.

Uz uspjeh dolazi iskušenje da si ispričate priču, izgladite rubove, zanemarite ulogu sreće i svemu date mitološku notu. Znete, sveobuhvatan narativ herkulskog napora za veličinom usprkos svim preprekama: spavanje na podu, odbacivanje roditelja, patnja zbog moje ambicioznosti. To je vrsta priče u kojoj vaša nadarenost neizbježno postaje vaš identitet, a uspjesi određuju vašu vrijednost.

Ali takva priča nikada nije ni iskrena ni korisna. U svom sam sadašnjem prepričavanju izostavio puno. Prigodno sam izostavio izvore stresa i iskušenja; neuspjesi od kojih se okreće želudac i pogreške — brojne pogreške — isječeni su tijekom produkcije kako bi film prikazivao samo vrhunce. To su trenutci o kojima radije ne bih raspravljao: Javni napad nekoga koga sam smatrao uzorom, koji me toliko slomio da su me poslije odveli na hitan prijem. Dan kada sam odustao, ušao u ured svog šefa i rekao mu da nisam dovoljno dobar te da se vraćam na faks — mislio sam što sam rekao. Prolazna priroda bestselera i njegova kratkotrajnost (jedan tjedan). Moja promocija na kojoj se pojavila samo jedna osoba. Tvrtka koju sam osnovao raspala se na dijelove, stoga sam je morao obnavljati. Dvapat. To su samo neki prigodno uklonjeni trenutci.

Ta potpunija slika ipak je samo djelić života, ali pogađa više važnih dijelova — barem one koji su važni za ovu knjigu: ambiciju, postignuća i poteškoće.

Nisam osoba koja vjeruje u otkrivenja. Ne postoji jedinstven trenutak koji će promijeniti osobu. Postoje brojni.

Nekih šest mjeseci 2014. godine činilo se kao da se ti trenutci događaju uzastopno.

Prvo, American Apparel — gdje sam postigao brojne uspjehe — bio je na rubu stečaja, dužan stotine milijuna dolara, sjena onoga što je tvrtka nekoć bila. Osnivaču je, kojemu sam se od mladosti divio, bez pompe otkaz dala uprava koju je osobno birao te je završio spavajući na prijateljevu kauču. Zatim je agencija za talente u kojoj sam počeo bila u sličnoj situaciji jer su je bez odgode tužili klijenti kojima je dugovala velike iznose. Još je jedan moj mentor propadao u otprilike isto vrijeme, stoga je propao i moj odnos s njim.

Oko tih sam ljudi izgradio svoj život. Ljudi na koje sam se ugledao i od kojih sam učio. Njihova stabilnost — financijska, emocionalna, psihološka — nije bila nešto što sam samo uzimao zdravo za gotovo, već je bila središte mog postojanja i dostojanstva. Ipak, promatrao sam kako jedan za drugim propadaju pred mojim očima.

Sve je propadalo ili se barem tako činilo. Shvaćanje da *nikako ne želite* biti kao netko tko ste cijeli život željeli biti šok je na koji se ne možete pripremiti.

Ni sâm nisam bio izuzet od raspadanja. U trenutku kada mi je to najmanje odgovaralo, pojavili su se problemi koje sam zanemarivao.

Unatoč uspjesima, opet sam se našao u gradu u kojem sam počeo te pod stresom i iscrpljen od posla, odbacio sam velik dio svoje teško zaslužene slobode jer nisam mogao odbiti novac i užitak krizne situacije. Bio sam toliko napet da bi mi i najmanji poremećaj uzrokovao nerazumljiv, nezaustavljiv bijes. Moj posao, koji mi je uvijek bio lak, postao je naporan. Urušila se vjera u sebe i u druge. Srušila se i kvaliteta mog života.

Sjećam se da sam jednog dana došao kući, nakon što sam tjedne proveo na putu, te sam imao žestok napad panike jer Wi-Fi nije radio: *Ako ne pošaljem ove e-mailove. Ako ne*

pošaljem ove e-mailove. Ako ne pošaljem ove e-mailove. Ako ne pošaljem ove e-mailove...

Mislite da činite što biste trebali. Društvo vas zbog toga nagrađuje. Ali zatim gledate kako vas buduća supruga napušta zato što niste osoba koja ste nekoć bili.

Kako se tako nešto dogodi? Možete li zaista jednog dana biti u sedmom nebu, a sutradan prekopavati ruševine uzrokovane višestrukim eksplozijama, pokušavajući u njima pronaći dijelove?

Jedna prednost, doduše, bilo je prisilno prihvaćanje činjenice da sam radoholičar. Ne u smislu “Jao, pa on previše radi” ili “Samo se opusti i proći će”, već u smislu da “Ako ne počne ići na sastanke i ne dovede se u red, umrijet će preuranjenom smrću.” Shvatio sam da želja i potreba koje su mi tako rano donijele uspjeh imaju svoju cijenu — kao što su imale za brojne druge. Problem nije bila količina posla, već njegova pretjerana važnost za moje samoodređenje. Tako sam strašno zaglavio u svom umu da sam bio zatvorenik svojih misli. Rezultat je bila pokretna traka boli i frustracije, a ja sam morao otkriti zašto — inače bih propao na jednako tragičan način.

Dugo sam, kao istraživač i pisac, proučavao povijest i poslovanje. Kao i sa svime što uključuje ljude, ako promotrite dovoljno dugo razdoblje, početak će se pojavljivati općim problemima. Riječ je o temama kojima sam već dugo opčinjen. Prva među njima bio je ego.

Ego i njegovi učinci nisu mi bili nepoznati. Štoviše, istraživanje za ovu knjigu provodio sam gotovo cijelu godinu prije nego što su se odvili događaji koje sam vam upravo prepričao. Ali moja bolna iskustva iz tog razdoblja razjasnila su načela koja sam proučavao bolje nego što sam to prethodno mogao učiniti.

Omogućila su mi da vidim negativne posljedice ega ne samo u mom slučaju, ili tijekom povijesti, već i u slučaju mojih

prijatelja, klijenata i kolega, od kojih su neki bili predvodnici raznih industrija. Ego je ljude kojima se divim koštao stotine milijuna dolara te ih je, poput Sizifa, u trenutku ostvarenja svojih ciljeva vratio na početak. Sad sam i ja barem pogledao preko ruba te litice.

Nekoliko mjeseci poslije mog shvaćanja, izraz “EGO JE NEPRIJATELJ” tetovirao sam na desnu podlakticu. Ne znam otkud su riječi došle, vjerojatno iz knjige koju sam davno pročitao, ali bile su trenutačan izvor utjehe i usmjerenja. Na lijevoj ruci, preuzeto iz jednako nepoznatog izvora, piše: “PREPREKA JE PUT.” Sada svakog dana gledam u ta dva izraza dok me vode kroz životne odluke. Neizbježno ih vidim dok plivam, meditiram, pišem, izlazim iz kabine nakon jutarnjeg tuša, a oba me pripremaju — upozoravaju — na odabir pravog smjera u gotovo svakoj situaciji s kojom se možda suočavam.

Ovu sam knjigu napisao ne zato što sam stekao mudrost koju mislim da mogu propovijedati, već zato što bih želio da je postojala na ključnim prekretnicama u mom životu. Kada sam, poput svih ostalih, morao odgovoriti na najvažnija pitanja koja si osoba može postaviti tijekom života: Tko želim biti? I: Kojim ću putem ići? (*Quod vitae sectabor iter.*)

Budući da sam otkrio kako su ta pitanja sjevremenska i općenita, uz iznimku ovog zapisa, u ovoj sam se knjizi pokušao oslanjati na filozofiju i povijesne primjere umjesto na svoj život.

Iako su povijesne knjige pune priča o opsesivnima, genijalnim vizionarima koji su svijet obnovili na svoju sliku čistom, gotovo iracionalnom silom, otkrio sam da povijest također tvore pojedinci koji su se na svakom koraku borili sa svojim egom, izbjegavali pozornost i svoje više ciljeve postavili iznad želje za priznanjem. Proučavanje i prepričavanje tih priča moje su metode učenja i upijanja istih.

Poput mojih drugih knjiga, na ovu je duboko utjecala stoička filozofija, pa i svi veliki klasični mislioci. U svojim ih tekstovima često citiram kao što sam se njima vodio cijelog života. Ako vam išta iz ove knjige pomogne, bit će to zbog njih, ne zbog mene.

Govornik Demosten jednom je rekao da vrlina počinje s razumijevanjem te da se ispunjava hrabrošću. Moramo početi tako što ćemo sebe i svijet prvi put pogledati na nov način. Zatim se moramo boriti kako bismo postali drukčiji te se boriti da ostanemo drukčiji — tu se javljaju poteškoće. Ne tvrdim da trebate gušiti ili uništiti svaki djelić ega u svom životu — ili da je to uopće moguće. Ovo su samo podsjetnici, moralne priče koje ohrabruju naše bolje nagone.

U slavnoj *Nikomahovoj etici* Aristotel je analogijom iskrivljena komada drva opisao ljudsku prirodu. Kako bi uklonio iskrivljenost ili izvijanja, vješti drvodjelja polako primjenjuje pritisak u suprotnu smjeru — u osnovi, ispravlja savijanjem. Naravno, nekoliko tisuća godina poslije Kant se podsmjehnuo: “Iz iskrivljenog drveta čovječanstva ništa ne može biti ispravljeno.” Možda nikada nećemo biti ispravni, ali možemo *težiti ispravnosti*.

Uvijek je ugodno kada se zbog nečega osjećate posebno, ojačano ili nadahnuto. Ali to nije svrha ove knjige. Umjesto toga pokušao sam posložiti ove stranice tako da možda završite na istome mjestu na kojemu sam ja bio kada sam završio s pisanjem: točnije, manje ćete se cijeliti. Nadam se da ćete biti manje zauzeti pričom o svojoj posebnosti i zbog toga biti slobodni *ostvariti* samozadani cilj koji će promijeniti svijet.

UVOD

“Prvo je pravilo da ne smijete prevariti sami sebe — a sebe je najlakše prevariti.”

RICHARD FEYNMAN

Možda ste mladi i gorite od ambicije. Možda ste mladi i patite. Možda ste zaradili prvih nekoliko milijuna, potpisali svoj prvi ugovor, postali član neke elitne skupine, ili ste možda već postigli dovoljno za cijeli život. Možda ste zatečeni jer ste otkrili koliko je samotno biti na vrhu. Možda ste zaduženi za vođenje drugih kroz krizu. Možda ste upravo dobili otkaz. Možda ste upravo dotaknuli dno.

Gdje god bili, što god činili, vaš najgori neprijatelj već živi u vama: vaš ego.

“Ne ja”, mislite. “Nitko ne bi rekao da sam egoman.” Možda ste se oduvijek smatrali relativno uravnoteženom osobom. Ali ljudima s ambicijama, nadarenostima, željama i potencijalom koji mogu ispuniti, ego je neizbježan. Točno ono što nas čini obećavajućim misliocima, činiteljima, stvarateljima i poduzetnicima, ono što nas vodi prema vrhu tih područja, čini nas ranjivima toj mračnijoj strani psihe.

U ovoj knjizi nije riječ o egu u frojdovskom smislu. Freud je ego rado objašnjavao analogijom — naš je ego jahač na konju, gdje naši nesvjesni nagoni predstavljaju životinju, a

ego ih pokušava usmjeriti. S druge strane, moderni psiholozi riječ “egoist” rabe kao opis nekoga tko je opasno usredotočen na sebe i ne mari ni za koga drugog. Sve su te definicije istinite, ali njihova je vrijednost izvan kliničkog okruženja zanemariva.

Ego koji najčešće vidamo opisuje jednostavnija definicija: nezdravo vjerovanje u vlastitu važnost. Oholost. Egocentrična ambicija. Tu će definiciju rabiti ova knjiga. Razdražljivo je dijete koje čuču u svakoj osobi, koje želi da bude po njegovu bez obzira na sve drugo i sve druge. Potreba da budemo *bolji* od, *više* od, *prepoznati* radi, izvan svih razumnih granica — to je ego. To je osjećaj superiornosti i sigurnosti koji nadilazi granice samopouzdanja i nadarenosti.

Kada naše poimanje sebe i svijeta postane prenapuhano, počet će iskrivljavati stvarnost koja nas okružuje. Kada, kao što je nogometni trener Bill Walsh objasnio: “Samopouzdanje postane oholost, asertivnost postane tvrdoglavost, a samouvjerenost nesmotrenost.” To je ego, kao što je autor Cyril Connolly upozoravao, koji “nas vuče dolje poput zakona gravitacije”.

Na taj je način ego neprijatelj onoga što želite i što imate: usavršavanja vještine. Pravoga kreativnog uvida. Dobre suradnje s drugima. Izgradnje odanosti i potpore. Dugoročnosti. Ponavljanja i zadržavanja uspjeha. On odbija prednosti i prilike. Magnet je za neprijatelje i pogreške. Scila je i Haribda.

Većina nas ne pripada “egomanijacima”, ali ego je u korijenu gotovo svakoga zamislivog problema i prepreke, od razloga zbog kojeg ne možemo pobijediti do toga da moramo uvijek pobjeđivati, čak i nauštrb drugih. Od razloga zbog kojeg nemamo što želimo do toga da se naizgled ne osjećamo bolje kada imamo ono što želimo.

Taj nam uvid inače nedostaje. Mislimo da je nešto drugo krivo za naše probleme (najčešće drugi ljudi). Mi smo, kao što je pjesnik Lukrecije prije nekoliko tisuća godina rekao, poslovični “bolesnik koji ignorira uzrok svoje bolesti”. To posebice

vrijedi za uspješne ljude koji ne vide da ih ego sprječava u djelovanju jer vide samo ono što su već učinili.

Uz svaku ambiciju i cilj — veliki ili mali — ego nas potkopava na putu u koji smo uložili baš sve.

Inovativni direktor Harold Geneen egoizam je usporedio s alkoholizmom: “Egoist ne tetura, rušeći stvari sa stola. Ne zamuckuje niti slini. Ne, umjesto toga on postaje sve oholiji, a neki ljudi, ne znajući što je u pozadini takvog stava, pogrešno shvaćaju oholost kao osjećaj moći i samopouzdanja.” Mogli biste reći da istu zabunu provode i na sebi, ne videći bolest kojom su se zarazili niti da se ubijaju čineći isto.

Ako je ego glas koji nam govori da smo bolji nego što zaista jesmo, mogli bismo reći da ego koči pravi uspjeh sprječavajući izravne i iskrene veze sa svijetom oko nas. Jedan od prvih članova Anonimnih alkoholičara ego je definirao kao “svjesno odvajanje *od*”. Od čega? Svega.

Negativni su načini pojavljivanja tog odvajanja iznimni: Ne možemo surađivati s drugim ljudima ako smo postavili zidove. Ne možemo poboljšati svijet ako ne razumijemo ni njega ni sebe. Ne možemo dati ili primiti kritiku ako smo nesposobni ili nezainteresirani slušati druge. Ne možemo prepoznati prilike — ili ih stvoriti — ako umjesto viđenja onoga što je ispred nas živimo u svojoj maštariji. Bez *točnog* viđenja svojih sposobnosti u odnosu na tuđe nemamo samopouzdanje, već zabludu. Kako bismo trebali doprijeti do drugih ljudi, motivirati ih ili voditi ako ne možemo suosjećati s njihovim potrebama — zato što više nismo u dodiru sa svojim?

Umjetnica performansa Marina Abramović izravno je to objasnila: “Ako počnete vjerovati u svoju veličinu, ubit ćete svoju kreativnost.”

Ego zadržava samo jedna stvar — udobnost. Značajan rad — bilo da je riječ o sportu, umjetnosti ili poslu — često

je zastrašujuć. Ego ublažava taj strah. Melem je za tu nesigurnost. Mijenjajući racionalne i svjesne dijelove naše psihe hvalisavošću i samodopadnošću, ego nam govori što želimo čuti, kada to želimo čuti.

Ali to je kratkoročno rješenje s dugoročnom posljedicom.

EGO JE UVIJEK POSTOJAO. SADA JE OHRABREN.

Sada, više nego ikada, naša kultura raspiruje plamen ega. Nikada nije bilo lakše govoriti, napuhivati se. Svojim se ciljevima možemo hvaliti milijunima obožavatelja i pratitelja — nešto što su nekoć mogle samo *rock*-zvijezde i vođe kultova. Možemo pratiti i komunicirati s našim idolima na Twitteru, čitati knjige i internetske stranice te gledati TED govore, napiti se iz vatrogasnog crijeva nadahnuća i potvrde kao nikada prije (postoji aplikacija za to). Možemo se proglasiti direktorima svojih tvrtki koje postoje isključivo na papiru. Možemo objaviti važne vijesti na društvenim mrežama i pustiti da nas preplave čestitke. Možemo objaviti članke o sebi u medijima koji su nekoć bili izvori objektivna novinarstva.

Neki od nas čine to više od ostalih. Ali razlike su u nijansama.

Osim tehnoloških promjena, rečeno nam je da u svoju jedinstvenost vjerujemo više nego u bilo što drugo. Rečeno nam je da mislimo naveliko, živimo naveliko, da budemo upečatljivi i “da se usudimo naveliko”. Mislimo da uspjeh zahtijeva odvažnu viziju ili sveobuhvatan plan — konačno, navodno su ih imali osnivači ove tvrtke ili oni prvaci. (Ali jesu li? Jesu li zaista?) U medijima gledamo šepurenje sklono riziku i uspješne ljude pa, željni vlastitih uspjeha, pokušavamo odgonetnuti pravi stav, pravu pozu.

Intuitivno uočavamo jednostavnu vezu koja ne postoji. Pretpostavljamo da su simptomi uspjeha istovjetni s uspjehom — te u svojoj naivnosti zabunom miješamo nusproizvod i uzrok.

Naravno, ego je nekima pomogao. Brojni slavni muškarci i slavne žene u povijesti bili su zloglasno egoistični. Ali egoistični su bili i najveći neuspjesi. Njih je, štoviše, bilo daleko više. Ali imamo kulturu koja nas potiče da bacimo kocku. Da se kockamo ignorirajući uloge.

GDJE GOD BILI, ONDJE JE I VAŠ EGO.

U određenim životnim trenutcima ljudi se nalaze u jednoj od tri faze. Težimo nečemu – pokušavamo ostaviti trag u svemiru. Ostvarili smo uspjeh – možda malen, možda velik. Ili smo postigli neuspjeh – nedavno ili sustavno. Većina nas kreće se kroz te tri faze – težimo dok ne ostvarimo uspjeh, uspijevamo dok ne postignemo neuspjeh ili dok ne težimo većem uspjehu, a kada postignemo neuspjeh, možemo početi ponovno težiti ili uspijevati.

Ego je neprijatelj na svakom koraku tog puta. U određenu smislu, ego je neprijatelj izgradnje, održavanja i oporavka. Kada sve dolazi brzo i lako, to može biti u redu. Ali u vremenima promjena, teškoća...

I zato je ova knjiga podijeljena na tri dijela: Težnja. Uspjeh. Neuspjeh.

Cilj je te podjele jednostavan: pomoći će vam rano zauzdati ego, prije nego što steknete loše navike, zamijenit će iskušenja ega skromnošću i disciplinom kada iskusimo uspjeh te će njegovati snagu i izdržljivost kako vas neuspjeh ne bi uništio kada se sudbina okrene protiv vas. Ukratko, pomoći će vam da budete:

- skromni u težnjama
- dostojanstveni u uspjesima
- izdržljivi u neuspjesima.

Ne želim reći da niste jedinstveni ili da nemate nešto nevjerojatno čime ćete doprinijeti tijekom svojega kratkog

boravka na ovom planetu. Ne želim reći da nema prostora za nadilaženje granica kreativnosti, da izumite, budete nadahnuti ili da težite zaista ambicioznim promjenama i inovacijama. Baš suprotno, kako bismo to činili ispravno i poduzimali rizike, trebamo ravnotežu. Kao što je kveker William Penn primijetio: “Građevine koje su posebno izložene vremenu trebaju dobre temelje.”

PA, ŠTO SAD?

Ova knjiga koju držite u rukama pisana je na temelju jedne optimistične pretpostavke: vaš ego nije moć koju morate hraniti na svakom koraku. Možete upravljati njime. Možete ga usmjeriti.

U ovoj knjizi promotrit ćemo pojedince kao što su William Tecumseh Sherman, Katharine Graham, Jackie Robinson, Eleanor Roosevelt, Bill Walsh, Benjamin Franklin, Belizar, Angela Merkel i George C. Marshall. Bi li oni mogli ostvariti što su ostvarili — spašavanje propadajućih tvrtki, napredak umijeća ratovanja, integraciju bejzbola, revolucionarnu izmjenu nogometnog napada — da su zbog ega bili u oblacima i puni sebe? Njihov osjećaj za stvarnost i prisutnost — za koji je autor i strateg Robert Greene jednom rekao da se u njemu moramo snalaziti poput pauka u mreži — bio je u srcu njihove velike umjetnosti, velikih književnih djela, velikih planova, velikih poslova, sjajnog marketinga i odličnog vodstva.

Proučavajući te pojedince otkrit ćemo da su bili prizemljeni, oprezni i nepokolebljivo realni. Iako nitko od njih nije bio potpuno bez ega, znali su kako ga potisnuti, usmjeriti i podčiniti kada je bilo potrebno. Bili su veliki, ali skromni.

Čekaj, ali taj-i-taj je imao golemi ego i bio je uspješan. Ali što je sa Steveom Jobsom? A Kanyeom Westom?

Možemo se truditi racionalizirati najgore ponašanje ukazujući na iznimke. Ali nitko nije zaista uspješan *zato što je u*

zabludi, samodopadan ili nezainteresiran za druge oko sebe. Iako se te osobine pridaju ili povezuju s određenim poznatim pojedincima, pridaju im se i neke druge: ovisnost, zlostavljanje (sebe i drugih), depresija, manija. Štoviše, ono što vidimo proučavajući te ljude jest da su svoj najbolji rad ostvarili u trenucima borbe protiv tih nagona, poremećaja i mana. Samo netko oslobođen ega i tereta može dati sve od sebe.

Iz tog ćemo razloga također promotriti pojedince kao što su Howard Hughes, perzijski kralj Kserkso, John DeLo-rean, Aleksandar Veliki te brojne poučne priče drugih koji su izgubili dodir sa stvarnošću i pritom razotkrili koliko rizičan ego može biti. Proučit ćemo skupe lekcije koje su naučili te cijenu koju su platili u bijedi i samouništenju. Proučit ćemo koliko su se često čak i najuspješniji ljudi kolebali između skromnosti i ega te probleme koje to donosi.

Kada uklonimo ego, ostaje nam stvarnost. Skromnost mijenja ego, da — ali čvrsta skromnost i samopouzdanje. Takvo samopouzdanje podnosi teret, a ego je umjetan. Ego je ukraden. Samopouzdanje je zaslužen. Ego je samopostavljen, njegovo je šepurenje varka. Prvo vas čini jačima, drugo vas izluđuje. To je razlika između odvažnosti i otrova.

Kao što ćete vidjeti na sljedećim stranicama, to je samopouzdanje skromna i podcijenjena generala pretvorilo u jednog od najboljih ratnika i stratega Američkoga građanskog rata. Ego je drugog generala nakon toga istog rata od vrhunca moći i utjecaja odveo u oskudicu i sramotu. Prvo je tihu, prizemnu njemačku znanstvenicu pretvorilo ne samo u novu vrstu vođe već u snagu mira. Drugo je dvoje jednako izvrsnih inženjerskih umova 20. stoljeća uzdiglo u vrtlogu ludila i slave prije nego što je njihove nade nasukalo na stijene neuspjeha, stečaja, skandala i ludosti. Prvo je odvelo jednog od najgorih timova u povijesti NFL-a do Super Bowla kroz tri sezone, a zatim ga pretvorilo u jednu od najsnažnijih sportskih dinastija. U međuvremenu su brojni drugi treneri,

političari, poduzetnici i književnici svladali slične teškoće — samo kako bi podlegli neizbježnoj vjerojatnosti iznenadnog prepuštanja čelnog mjesta nekomu drugom.

Neki su bili poučeni skromnosti. Neki su odabrali ego. Neki su se pripremili na hirove sudbine, i pozitivne i negativne. Drugi nisu. Što ćete vi odabrati? Tko ćete vi biti?

Izabrali ste ovu knjigu jer osjećate da ćete na to pitanje neizbježno morati odgovoriti, svjesno ili nesvjesno.

Pa, evo nas. Bacimo se na posao.